

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ประชากรและตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ศึกษาจากประชากร 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่ออมเงินกับธนาคารโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยธนาคารโรงเรียนของวิทยาลัยอาชีวศึกษา โรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ โรงเรียนพนิชยการเชียงใหม่ โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ โรงเรียนศรีธนาพนิชยการเทคโนโลยีเชียงใหม่ และโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย มีจำนวนบัญชีทั้งหมด 13,024 บัญชี โดยจำนวนตัวอย่างกำหนดได้จากสูตรตามแนวคิดของ Yamane เมื่อกำหนดขนาดของความเชื่อมั่น (confidence interval) ไว้ที่ 95% หากทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน (definite population) สามารถคำนวณหาขนาดของตัวอย่างได้จากสูตรต่อไปนี้ (วัชรวิ พฤทธิกันนท์, 2549:12)

$$\text{คำนวณได้จากสูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n = ขนาดตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ขอบเขตความคลาดเคลื่อนที่กำหนดไว้ ซึ่ง

ปกติมักกำหนดไว้ที่ 1% , 5% หรือ 10% เป็นต้น

ในที่นี้ $N = 13,024$ บัญชี , $e = 10\%$

$$\begin{aligned} \text{จำนวนแบบสอบถาม} &= \frac{13024}{1 + 13024 (0.1)^2} \\ &= 99.24 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงใช้แบบสอบถามประมาณ = 100 ตัวอย่าง

วิธีการรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) โดยเลือกเก็บข้อมูลจาก 4 แห่งในจำนวนทั้งหมด 6 แห่ง เนื่องจากอีก 2 แห่ง คือ รร.

ศรีธนาพณิชยการฯ และโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย เปิดดำเนินการเมื่อปลายปี 2549 ข้อมูลการดำเนินงานยังไม่มากเพียงพอ จำนวนตัวอย่างแต่ละแห่งกำหนดเป็น โควต้า (Quota) แห่งละ 25 ตัวอย่าง ดังนี้

(1) วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่	จำนวน	25	ตัวอย่าง
(2) รร.พณิชยการเชียงใหม่	จำนวน	25	ตัวอย่าง
(3) รร.วัดโนทัยพายัพ	จำนวน	25	ตัวอย่าง
(4) รร.นวมินทรราชูทิศพายัพฯ	จำนวน	25	ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่ปฏิบัติงานในธนาคาร โรงเรียนพร้อมด้วยอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบ ด้วยธนาคารโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ โรงเรียนพณิชยการเชียงใหม่ โรงเรียนวัดโนทัยพายัพ โรงเรียนนวมินทรราชูทิศพายัพฯ แต่ละแห่งมีนักเรียนปฏิบัติงานจำนวน 6 คน มีอาจารย์ที่ปรึกษา 1 ท่าน รวม 7 คน ธนาคารโรงเรียน 4 แห่ง มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานรวมทั้งหมด 28 คน จะรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 28 ตัวอย่าง

กลุ่มที่ 3 พนักงานของธนาคารออมสิน ประกอบด้วย

- (1) พนักงานจากสาขาที่เลี้ยงธนาคารโรงเรียน จำนวน 4 สาขา สาขาละ 2 คน อยู่ในตำแหน่งผู้บริหาร และพนักงานปฏิบัติการ รวมเป็นพนักงานจากสาขาที่เลี้ยง 8 คน
- (2) พนักงานจากสาขาในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการรับฝากเงินจากเด็กนักเรียน แต่ไม่มีโครงการธนาคารโรงเรียนในความดูแล จำนวน 2 สาขา สาขาละ 2 คน อยู่ในตำแหน่งผู้บริหาร และพนักงานปฏิบัติการ รวมเป็นพนักงานจากสาขาที่มีการรับฝากเงินจากเด็กนักเรียนจำนวน 4 คน ดังนั้นรวบรวมข้อมูลจากพนักงานธนาคารออมสินทั้งหมด 12 คน

3.2 ข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากแบบสอบถาม 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่ฝากเงินกับธนาคารโรงเรียน นักเรียนที่ปฏิบัติงานในธนาคาร โรงเรียนพร้อมด้วยอาจารย์ที่ปรึกษา และพนักงานของธนาคารออมสิน ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่ฝากเงินกับธนาคารโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลในแบบสอบถาม ประกอบด้วย

- (1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน รายได้ต่อเดือน อาชีพผู้ปกครอง
- (2) พฤติกรรมการใช้จ่ายและการออมเงิน ได้แก่ รายการค่าใช้จ่าย จำนวนเงินที่เหลือในแต่ละเดือน การจัดการกับเงินที่เหลือ สถานที่เก็บเงิน
- (3) ความคิดเห็นด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับธนาคารโรงเรียน ได้แก่ ธนาคารโรงเรียนทำให้เด็กนักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการออม การดำเนินการต่อไปของธนาคารโรงเรียน
- (4) พฤติกรรมการใช้บริการธนาคารโรงเรียน ได้แก่ การเข้าไปติดต่อธนาคารโรงเรียน บริการที่ใช้ในธนาคารโรงเรียน

กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่ปฏิบัติงานในธนาคารโรงเรียนพร้อมด้วยอาจารย์ที่ปรึกษาข้อมูลในแบบสอบถามประกอบด้วย

- 1) นักเรียนที่ปฏิบัติงานในธนาคารโรงเรียน**
  - (1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นเรียน อาชีพของผู้ปกครอง
  - (2) ข้อมูลการทำงานของเด็กนักเรียน ได้แก่ การเคยเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ความสมัครใจในการเข้ามาทำงาน เหตุผลที่เข้ามาทำงาน ระยะเวลาที่ทำงานในธนาคารโรงเรียน ตำแหน่งงานในปัจจุบัน การปฏิบัติงานในตำแหน่งอื่น การทราบหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การรับการฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงาน เคยพบปัญหาในการปฏิบัติงาน ผู้ให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหา เรื่องของปัญหาที่พบ ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน การดำเนินการต่อไปของธนาคารโรงเรียน
  - (3) ความรู้ในการปฏิบัติงานจากแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วยคำถามต่อไปนี้
    - (3.1) กรณีผู้ฝากมาเปิดบัญชี พนักงานติดต่อจะต้องบันทึกชื่อ / ที่อยู่ของผู้ฝากทุกรายในสมุดทะเบียนรายชื่อผู้ฝาก
    - (3.2) กรณีเปิดบัญชีใหม่ ลายมือชื่อในบัตรตัวอย่างลายมือชื่อไม่จำเป็นต้องเหมือนกับใบฝากเงิน ถ้าพนักงานมองเห็นแล้วว่าผู้ลงนามเป็นคนคนเดียว
    - (3.3) พนักงานที่ลงลายมือชื่อในใบฝากเงินบรรทัดพนักงานการเงิน ไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่งพนักงานการเงินเป็นพนักงานคนใดก็ได้ที่ติดต่อรับเงินจากลูกค้า
    - (3.4) ถ้ามีลูกค้าจำนวนมากพนักงานลงรายการอาจช่วยติดต่อลูกค้าแล้วรับสมุดบัญชีเงินสด พร้อมใบฝากมาบันทึกเครื่องฯ ก่อนพนักงานการเงิน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระพนักงานการเงินก็ได้

(3.5) กรณีเปิดบัญชีใหม่ ผู้จัดการจะเป็นผู้ตรวจสอบคนสุดท้าย โดยตรวจสอบจำนวนเงินในสมุดบัญชีตรงกับจำนวนเงินในใบฝากเงิน เพราะต้องลงลายมือชื่อในใบฝากเงินบรรทัดผู้จัดการและลงลายมือชื่อรับรองยอดเงินคงเหลือในสมุดบัญชี

(3.6) กรณีถอนเงิน ถ้าลูกค้าเขียนจำนวนเงินที่เป็นตัวเลขและตัวอักษรไม่เท่ากัน พนักงานต้องสอบถามจำนวนเงินที่แน่นอน และเขียนแก้ไขให้เลยพร้อมลงชื่อพนักงานกำกับการแก้ไขนั้น

(3.7) ก่อนที่พนักงานลงรายการจะทำรายการถอนเงินให้ลูกค้า จะต้องตรวจว่าผู้จัดการได้ลงนามอนุมัติในใบถอนเงินเรียบร้อยแล้ว

(3.8) นักเรียนให้เพื่อนมาถอนเงินโดยให้เพื่อนเขียนใบถอนเงินแทน ก็สามารถทำได้แต่เพื่อนต้องลงชื่อไว้ในใบถอนเงินบรรทัดเจ้าของบัญชีและผู้รับเงิน เพื่อเป็นหลักฐานการถอนเงินแทน

(3.9) ถ้าลูกค้าถอนปิดบัญชีเงินฝาก พนักงานจะต้องประทับตรา “ถอนปิดบัญชี” พร้อมลงวันที่ในสมุดบัญชี บัตรตัวอย่างลายมือชื่อ และทะเบียนรายชื่อผู้ฝาก แล้วให้เจ้าของบัญชีลงลายมือชื่อปิดบัญชี พร้อมทั้งวันเดือนปีในทะเบียนรายชื่อผู้ฝาก

(3.10) สมุดที่ปิดบัญชีแล้ว จะต้องเจาะรูแล้วส่งคืนผู้ฝากไป

(3.11) กรณีถอนปิดบัญชี เจ้าของบัญชีจะต้องมาด้วยตนเอง ไม่ควรมอบฉันทะให้เพื่อนมาถอนเงินปิดบัญชีแทน

(3.12) ข้อควรระวังในการถอนเงินของพนักงานคือ ลายมือชื่อของเจ้าของบัญชีในใบฝากเงินจะต้องตรงกับในบัตรตัวอย่างลายมือชื่อ และการจ่ายเงินจะต้องจ่ายให้ตรงตัวผู้มีสิทธิได้รับเงินเท่านั้น

(3.13) กรณีได้รับแจ้งจากลูกค้าว่าทำสมุดบัญชีหาย พนักงานจะต้องให้ลูกค้าปิดบัญชีทันที

(3.14) พนักงานผู้มีหน้าที่ออกรายงานจากเครื่องฯ เพื่อตรวจสอบประจำวัน คือพนักงานบัญชี เพราะเป็นผู้ที่มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีของธนาคาร โรงเรียน

(3.15) เมื่อปิดงานประจำวัน พนักงานการเงินต้องตรวจสอบเงินคงเหลือให้ถูกต้องตรงกับบัญชีรับ – จ่ายเงินประจำวัน

(3.16) พนักงานบัญชีมีหน้าที่รวบรวมและตรวจสอบยอดเงิน ให้ตรงกับรายงานความเคลื่อนไหวแยกตามประเภทสลิป (ใบฝาก-ถอนเงิน)

(3.17) ผู้จัดการตรวจสอบบัญชีรับ-จ่ายเงินให้ตรงกับรายงานความเคลื่อนไหวแยกตามประเภทสลิปและใบฝาก-ถอนเงินประจำวัน นำส่งให้แก่พนักงานบัญชีเพื่อจัดเก็บ

(3.18) พนักงานบัญชีมีหน้าที่ตรวจสอบและลงนามในเอกสารและรายงานประจำวัน

(3.19) การปิดบัญชีรายเดือน มีรายงานที่จะต้องตรวจสอบ 4 รายการ คือ ก. รายงานแสดงบัญชีที่เปิดใหม่ ข. รายงานแสดงบัญชีที่ปิด ค. รายงานดอกเบี้ยค้างจ่ายเพื่อเรียก ง. รายงานแสดงยอดเงินรวมและจำนวนบัญชีผู้ฝาก

(3.20) การหยิบสมุดบัญชีใหม่ไปใช้ทุกครั้ง ต้องบันทึกทะเบียนคุมการใช้สมุดให้ครบถ้วน

(3.21) การใช้สมุดบัญชี ไม่จำเป็นต้องเรียงเลขทะเบียนสมุดฯ จากน้อยไปหามาก หยิบใช้เล่มไหนก่อนก็ได้ เพียงแต่บันทึกทะเบียนคุมให้ครบถ้วนเท่านั้น

(3.22) การใช้สมุดบัญชี จะต้องใช้ให้เต็มทุกหน้าถ้าจำเป็นต้องใช้ข้ามบรรทัด ต้องขีดฆ่าบรรทัดที่ใช้ข้ามและลูกค้าลงลายมือชื่อกำกับ

(3.23) การต่อสมุดบัญชีเล่มใหม่ ใช้ตราয়คำว่า “เชื่อมต่อ” ประทับที่หน้าสุดท้ายที่ลงรายการ เดิมข้อความในตราประทับแล้วให้ผู้จัดการลงชื่อรับรองพร้อมวันเดือนปี

(3.24) สมุดที่ผู้ฝากทิ้งไว้ที่สำนักงาน ให้เก็บไว้ในที่ปลอดภัยและจัดทำทะเบียนคุมสมุดเมื่อผู้ฝากมาขอรับสมุดคืน ต้องให้ลงลายมือชื่อรับสมุดคืนในทะเบียนคุม

(3.25) สมุดบัญชีเชื่อมต่อที่ได้ออกสมุดใหม่ให้ผู้ฝากแล้ว พนักงานจะต้องเจาะรูสมุดเล่มที่เชื่อมต่อแล้วมอบคืนให้ผู้ฝากไป

(3.26) สมุดบัญชีเล่มใหม่ควรเก็บไว้ในที่หยิบใช้ได้สะดวก เพื่อความสะดวกตัวในการติดต่อลูกค้า ผู้จัดการไม่จำเป็นต้องควบคุมการใช้

(3.27) คณะกรรมการตรวจนับและรักษาเงินสดประจำวัน ประกอบด้วย อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้จัดการ และพนักงานบัญชี

(3.28) ผู้มีหน้าที่ติดต่อกับธนาคารออมสินเพื่อ ฝาก – ถอนเงินคือ อาจารย์ 3 คน ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการโรงเรียน

(3.29) เมื่อนักเรียนมอบเงินที่รับฝากในวันนั้นให้อาจารย์เพื่อนำไปฝากต่อที่ธนาคารออมสิน จะต้องบันทึกส่งเงินในทะเบียน ยืม-ส่งเงินทุกครั้ง โดยมีอาจารย์ลงลายมือชื่อรับเงินด้วย

(3.30) กรณีเงินเกิน-ขาดไม่ทราบสาเหตุ ที่พบจากการปิดบัญชีประจำวัน พนักงานจะต้องขอใช้เงินที่ขาดบัญชี แต่ถ้าเงินเกินบัญชีพนักงานสามารถเก็บไว้เองก็ได้ เพื่อชดเชยในกรณีที่ได้เคยทำเงินขาดบัญชีแล้วต้องขอใช้

2) อาจารย์ที่ปรึกษา

- (1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ วิชาที่สอน สถานะ
- (2) การดูแลธนาคารโรงเรียน ได้แก่ จำนวนชั่วโมงที่สอนในหนึ่งสัปดาห์ จำนวนชั่วโมงที่ดูแลธนาคารโรงเรียนในหนึ่งสัปดาห์ ระยะเวลาที่ดูแลธนาคารโรงเรียน
- (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับธนาคารโรงเรียน ได้แก่ ธนาคารโรงเรียนช่วยให้เด็กมีอุปนิสัยในการออมดีขึ้น งานธนาคารโรงเรียนช่วยให้เด็กที่ปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความรู้ในการปฏิบัติงานธนาคารอย่างแท้จริง เด็กนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติงานธนาคารโรงเรียนเป็นการเหมาะสมแล้ว การดำเนินการต่อไปของธนาคารโรงเรียน ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น การช่วยเหลือจากสาขาที่เกี่ยวข้อง แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ผลกระทบในการดูแลงานธนาคารโรงเรียนที่มีต่องานสอน ความเหมาะสมของแนวทางการปฏิบัติงานของธนาคารโรงเรียนในปัจจุบัน

กลุ่มที่ 3 พนักงานธนาคารออมสิน ข้อมูลในแบบสอบถามประกอบด้วย

- (1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานะ ตำแหน่งงาน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในธนาคารออมสิน เงินเดือน การศึกษา การมีธนาคารโรงเรียนในความดูแล
- (2) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการธนาคารโรงเรียน ได้แก่ โครงการฯ ช่วยระดมเงินฝากอย่างได้ผล โครงการฯ ช่วยลดปริมาณงานในสาขาลง โครงการฯ ช่วยส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีวินัยในการออมเงิน โครงการธนาคารโรงเรียนช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีต่อสังคมให้แก่ธนาคาร การดำเนินงานของโครงการฯ ต่อไปในระยะยาว เป็นต้น
- (3) ต้นทุนและผลได้จากโครงการธนาคารโรงเรียน รวมถึง ต้นทุนและผลได้จากการรับฝากเงินเด็กนักเรียนแต่ไม่มีธนาคารโรงเรียน ได้แก่ ต้นทุนเปิดดำเนินงานโครงการธนาคารโรงเรียน ค่าใช้จ่ายประจำปีหลังจากเปิดดำเนินงานโครงการธนาคารโรงเรียน ยอดเงินฝากคงเหลือของธนาคารโรงเรียน ณ วันที่เปิดดำเนินงาน และวันที่ 31 ธันวาคม 2549 ยอดเงินรับฝากของสาขาที่รับฝากจากเด็กนักเรียนในปี 2549 จำนวนครั้งที่ทำรายการรับฝากเงินเด็กนักเรียนของสาขาที่รับฝากจากเด็กนักเรียนในปี 2549 ต้นทุนการบันทึกรายการรับฝากต่อหนึ่งรายการของปี 2549

3.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากเอกสาร วารสารของธนาคารออมสิน เช่น ระเบียบคำสั่งวิธีปฏิบัติของธนาคารโรงเรียน เอกสารการประชุมสัมพันธ์ธนาคารโรงเรียน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการออมของนักเรียนที่ฝากเงินกับธนาคารโรงเรียนในจังหวัด เชียงใหม่ วิเคราะห์โดยใช้สถิติความถี่ร้อยละ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของนักเรียนที่ได้รับจากผู้ปกครองกับปริมาณเงินออมโดยใช้สมการถดถอยอย่างง่ายพร้อมกับการหาค่า MPS และ APS เพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงของการออมต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ และอัตราส่วน ระหว่างการออมกับรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง หาได้จากแบบจำลองของสมการดังนี้

$$S = -a + bY$$

$$S = \text{การออมต่อเดือน}$$

$$Y = \text{รายได้ต่อเดือน}$$

$$a = \text{ค่าคงที่}$$

$$b = \text{ค่าความชันแสดงค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS)}$$

ค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (APS)

$$\text{หาได้จากสูตร } APS = \frac{S}{Y}$$

$$S = \text{การออมต่อเดือน}$$

$$Y = \text{รายได้ต่อเดือน}$$

2) การประเมินความรู้เกี่ยวกับระบบงานและการดำเนินงานธนาคารโรงเรียน ของเด็กนักเรียนที่ปฏิบัติงานในธนาคารโรงเรียนวิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ และอันดับ

3) การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของโครงการธนาคารโรงเรียน โดยคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนของการดำเนินงานของโครงการธนาคารโรงเรียน รวมถึงเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของธนาคารออมสินสาขาที่ไม่มีธนาคารโรงเรียนแต่รับฝากเงินของเด็กนักเรียนในโรงเรียน โดยใช้สัดส่วนและค่าเฉลี่ยในการวัด